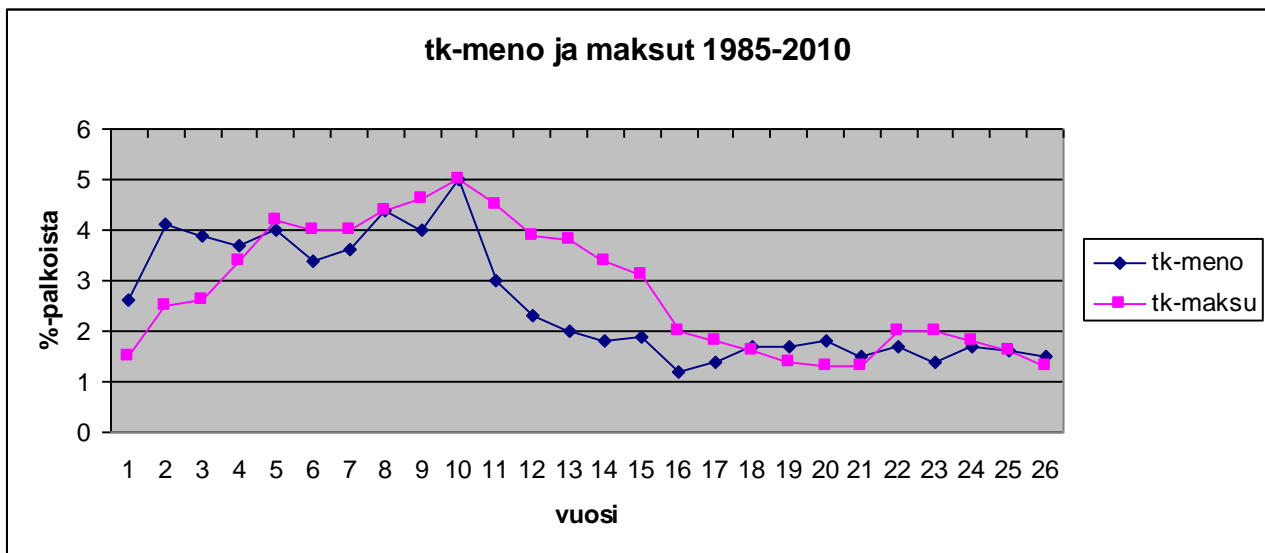

MILJARDIKAAPPAUS 25.10.2013 Olli Pusa

1. Tausta

Useaan otteeseen on eri yhteyksissä puhuttu työeläkeyhtiöiden ns. miljardikaappauksesta. Termin on lanseerannut Iltalehti, joka on seurannut tarkkaan asian etenemistä. Työeläkeyhtiöt ovat keränneet arviolta 1,5 miljardia liikaa työkyvyttömyysmaksuja pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä. Liikaperintä tapahtui 1990-luvun lopulla. Tarkastellaan ensin hieman historiaa.

Oheiseen kuvioon on kerätty pk-yritysten vuotuinen työkyvyttömyyseläkkeen meno ja eläkemaksu prosentteina niiden palkoista. Ensimmäisenä vuonna eli 1985 eläkemeno oli reilu 2% pk-yritysten palkoista. Sitten kuvion vuodesta 2 eli vuodesta 1986 meno nousi huomattavasti ja oli korkeimmillaan jopa 5% palkoista. Sitten 1990-luvun lopulla meno laski taas olennaisesti ja vuonna 16 eli vuonna 2000 pk-yritysten työkyvyttömyysmeno oli alle 2% palkoista. Mitä siis tapahtui välissä?

Vuonna 1986 otettiin käyttöön uusi eläkemuofo eli yksilöllinen varhaiseläke. Sen perusteella sai eläkkeen 55 ikävuodesta alkaen lievemmällä sairauden kriteereillä ja se jopa kaksinkertaisti yhteenlasketun työkyvyttömyysmenon. Sitten lamavuosina 1990-luvulla huomattiin, että yksilöllinen varhaiseläke oli liian kallis eikä siihen ollutkaan

varaa (kuten oli kuviteltu 1980-luvun noususuhdanteessa). Eläkemuoito käytännössä lakkautettiin nostamalla sen alaikärajaa vuosi kerrallaan. Sen seurauksena työkyvyttömyysmeno laski alle 2 %:iin palkoista.

Kun ylijäämän syntyä eri yhteyksissä (mm. eduskunnassa) selitettiin, oli vakioselitys se, että terveystoimittiset toimenpiteet ovat tehonneet ja työkyvyttömyysmeno on laskenut. Siksi olisi syntynyt ylijäämää. Periaatteessa jos vertailee vuotta 1985 (viimeinen ennen yksilöllistä varhaiseläkettä) ja vuoden 2000 jälkeisiä vuosia, vaikuttaisi pk-yritysten työkyvyttömyysmeno todella laskeneen hieman trendimäisesti. Mutta se ei selitä ylijäämän syntyä. Ylijäämä syntyi yksilöllisen varhaiseläkkeen lopettamisesta.

Kun eläkemuoitoa asteittain ajettiin alas, laskivat eläkekustannukset voimakkaasti, mutta maksua laskettiin paljon hitaammin. Niinpä 1990-luvun viimeisinä vuosina perittiin valtavasti liikaa työkyvyttömyysmaksuja. Tuolloin syntyi kiistaa aiheuttanut 1,5 miljardin euron ylijäämä. Sen jälkeen on taisteltu siitä, mitä tuolle 1,5 miljardille tehdään. Summa kasvaa merkittävästi jo varoille kertyvän korkotuoton takia. Raha on ollut varastoituna tasoitusvastuu (tasoitusmäärä) nimiseen varaukseen.

Sinänsä tuollaisen ylijäämän perintä on äärimmäisen arka asia. Työeläkemaksut ovat lakisääteisiä maksuja ja suoraan ulosottokelpoisia ilman oikeuden päätöstä. Ne peritään yritykseltä, vaikka se menisi sen takia konkurssiin. Ajatus, että työeläkeyhtiö alkaisi luottamusasemaansa hyväksi käyttäen periä aiheettomia maksuja, on kauhistuttava. Se avaisi ovia vaikka minkälaiselle mielivallalle. Eikä sellaiseen perintään yhtiöillä olekaan laillista oikeutta.

Sinänsä on ymmärrettävissä, että virheellistä tariffointia voi esiintyä yksilöllisen varhaiseläkkeen kaltaisen eläkemuodon osalta. Sen vaikutuksia on vaikea ennakoida ja arviot kustannusten noususta arvioitiin kaikkialla alakanttiin. On ymmärrettävää, että kun eläkemuoitoa lakkautetaan, sen maksuja lasketaan varovaisesti. Mutta kun virhe havaitaan, pitäisi liikaa perityt vakuutusmaksut viivyttämättä palauttaa niille vakuutusille, joilta ne on peritty. Virheen havaitsemisen jälkeen tapahtuneet asiat ovat siis olleet täysin tahallisia eikä mitenkään puolusteltavissa.

2. Varojen ”palautus”

Asiasta nousi kova kohu mediassa vuonna 2005. Siitä kertoivat mm. Suomen Kuvalehti ja Yle. Kari Puro myönsi, että virhe on tapahtunut ja liikaa perityt maksut pitää palauttaa vakuutusentottajille. Sen piti tapahtua vuodesta 2006 alkaen. Ja todellakin. Vuonna 2006 pk-yritysten työkyvyttömyysmaksua ”palautettiin” 0,6% palkoista. Samalla

kuitenkin nostettiin pk-yrityksiltä perittävää työkyvyttömyysmaksua 0,7% palkoista. Syyksi on jälkeinpäin selitetty se, että samassa yhteydessä muutettiin suuryritysten työkyvyttömyysmaksun rakennetta. Lopputulos ”palautuksesta” oli se, että varausta ei oikeasti palautettukaan.

Vakuutusyhtiöt ovat useissa yhteyksissä (mm. Eduskunnassa) väittäneet palauttaneensa yli miljardin tasoitusvastuuta. Tuo luku on laskettu ottamalla esimerkiksi edellä oleva 0,6% -yksikön alennus palautetuksi ja unohtamalla, että samalla perittiin 0,7% -prosenttiyksikköä takaisin korkeammalla maksulla. Edelleen lukuun on laskettu mukaan lakkautettavan työttömyyseläkkeen palautettavat varat. Kun eläkemuohto loppuu, on pakko lopettaa myös sen tasoitusvastuu. Vaikka yhtiöt väittävät palauttaneensa yli miljardin, tasoitusvastuun määrä ei ole pienentynyt. Onko siis rahaa syntynyt tyhjästä?

Sinänsä pk-yritysten työkyvyttömyyseläkkeen tasoitusvastuu pieneni hieman vuonna 2006. Mutta se ei johtunut siitä, että maksua olisi palautettu. Vuoden 2006 laskuperusteissa työeläkeyhtiöt muuttivat kahden muun varauksen laskentakaavaa, jolloin niiden koko kasvoi huomattavasti, satoja miljoonia euroja.. Noiden varausten koko oli täysin vakuutusyhtiöiden päätettävissä. Nuo varaukset tunnetaan nimellä tuntemattomien varaus ja työkyvyttömyyseläkkeen vakuutusmaksuvastuu. Ensimmäisellä varaudutaan eläkkeisiin, jotka ovat jo toteutuneet, mutta joita ei tilinpäätöshetkellä tunneta. Jälkimmäisessä varaudutaan työkyvyttömyyskustannuksiin vielä työssä olevien osalta.

Noita varauksia siis kasvatettiin satoja miljoonia euroja ja varat sinne siirrettiin tasoitusvastuusta, tuosta liikaa perittyjen vakuutusmaksujen varastosta. Ulospäin voitiin raportoida tasoitusvastuun hienoisesta pienenemisestä, mutta asiakkaille ei liikaa perittyjä maksuja suinkaan palautettu.

3. Kaappaus

Kun työeläkeyhtiöt hölmöilivät sijoituksissaan vuoden 2008 kriisissä, niiden sijoitusriskejä kattava vakavaraisuus putosi hyvin alas. Jotta yhtiöt eivät joutuisi selvitystilaan, niiden sallittiin väliaikaisesti laskea osa veloistaan vakavaraisuuteensa. Kun asiaa koskeva määräaikainen laki lähestyi loppuaan, päätettiin yhtiöissä ottaa niiden sijasta tasoitusvastuu osaksi vakavaraisuuspääomaa (toimintapääomaa). Se parantaisi niiden vakavaraisuutta useita prosenttiyksiköitä ja tuottaisi kilpailuetua muihin eläkelaitosmuotoihin verrattuna.

Sinänsä temppu on periaatteellisesti arveluttava. Tasoitusvastuu on tarkoitettu yksinomaan vahinkoriskien kattamiseen. Sitä ei voi käyttää vakuutusyhtiön muiden riskien kattamiseen. Asia on esimerkiksi alan perusoppikirjassa Pentikäinen – Rantala Vakuutusoppi (1995, s. 246) kuvattu seuraavasti: ”(Tasoitusvastuun) **velkaluonnetta** kuvaa se, että yhtiö on jopa purettava, jos sillä ei ole riittävästi toimintapääomaa, vaikka tasoitusvastuuta olisi paljonkin jäljellä täyttämään vajausta”. Tasoitusvastuu on siis vakuutusyhtiön velkaa tietyille asiakkaille ja rinnastettavissa tietyn asiakasryhmän perustuslain omaisuudensuojan piiriin kuuluvaksi saamiseksi vakuutusyhtiöltä.

Nyt tuo periaate oltiin valmiita heittämään romukoppaan. Pentikäinen oli jo kuollut ja Rantala selvästi muuttanut mielensä. Tätä ennakoiden tehtiin 2010 uusi temppu. Nyt perusteissa määriteltiin työkyvyttömyyseläkkeen tuntemattomien varauksen ja vakuutusmaksuvastuun kaavat uudelleen niin, että varaukset pienenivät satoja miljoonia. Vapautunut raha palasi taas tasoitusvastuuseen, josta se aikanaan tulisi osaksi työeläkeyhtiöiden vakavaraisuuspääomaa. Kun tasoitusvastuuta oli yhtiöiden velkana asiakkailleen kaikkiaan n. 3 miljardia, tuon velan katteena oli lisäksi toimintapääomaa esim. 20% vakavaraisuusoletuksen mukaan 600 miljoonaa. Koko 3,6 miljardia oli nyt käytettävissä vakuutusyhtiöiden sijoitusriskien kattamiseen.

4. Puskureiden tarve

Oma kysymyksensä on, paljonko tasoitusvastuuta oikeasti tarvittaisiin pk-yritysten työkyvyttömyysriskien hallintaan? Periaatteessa työkyvyttömyysmenojen vaihtelu on sitä suurempaa, mitä pienemmästä eläkelaitoksesta on kyse. Kumma kyllä pienemmillä eläkelaitoksilla näkyy olevan vähemmän ongelmia työkyvyttömyysmenon hallitsemisessa. Eläkekassoilla varaukset ovat selvästi yhtiöitä pienempiä ja eläkesäätiöt selviävät hyvin ilman koko varausta.

Työeläkeyhtiöt ovat tuottaneet lukuisia monimutkaisia aikasarja-analyysejä siitä, miten suuri varaus oikeasti tarvitaan. Niiden pohjatietoja ei ole julkaistu, joten laskelmien toistaminen ei olisi periaatteessakaan mahdollista. Laskentaoletuksista voi kuitenkin todeta suoraan muutamia kummallisuuksia.

Kun jonkin vakuutuslajin riskiä arvioidaan, siitä yleensä poistetaan sellaiset aineistot, jotka eivät enää kuvaa vakuutusriskiä. Kun tarkastelee edellä ollutta kuvaa, huomaa että menon vaihtelu on ollut suurta vuosina 2-16 eli vuosina 1986-2000. Tuon vaihtelun aiheutti yksilöllinen varhaiseläke. Kun se on jo lakkautettu eläkemuoto, pitäisi sen tiedot putsata pois aineistosta. Vakuutusyhtiöiden tilastot oli siis laadittu käyttäen osittain jo lakkautetun eläkelajin tietoja. Edelleen tällaisissa analyyseissä kovin vanhojen tietojen käyttö on arveluttavaa. Yleensä 10-15 vuotta katsotaan riittäväksi. Vuosi 1985 on lähes

30 vuoden takaista aikaa, josta esimerkiksi terveydenhoidossa on tapahtunut rajuja muutoksia ja aineisto todennäköisesti vanhentunutta. Miksi jo lakkautetun eläkelajin tiedot ovat mukana vakuutusyhtiöiden aineistossa? Tietenkin siksi, että se lisää menon vaihtelua ja sitä käytetään perustelemaan suurempaa varausta.

Vuodesta 16 eli vuodesta 2000 työkyvyttömyysmenon vaihtelu on ollut olennaisesti pienempää kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen aikana. Silti näissä luvuissa on mukana esimerkiksi erilaisia muutoksia työkyvyttömyyseläkkeen rahastoinnissa ja kampanjoita työttömien saamiseksi työkyvyttömyyseläkkeelle (Taipaleen projekti).

Edelleen vakuutusyhtiöt julkaisevat vain lukuja, joissa työkyvyttömyysmenoon on laskettu mukaan myös erilaiset varaussirrot, joihin kuuluvat edellä kuvatut siirrot tuntemattomien varaukseen ja vakuutusmaksuvastuuseen. Kun meno on ollut suuruudeltaan 350-400 miljoonaa vuodessa ja menon vaihtelu kymmeniä miljoonia, näillä sitä lisätään sadoilla miljoonilla vuodessa. Tämän seurauksena ”menon” vaihtelu saadaan näyttämään paljon suuremmalta kuin mitä se todellisuudessa on. Miksi näin menetellään? Tietenkin siksi, että voitaisiin perustella suurempaa varauksen tarvetta. Tuollaiset varaussirrot päätetään ennen vuoden alkua yhtiöiden laskuperusteissa. Samalla kertaa päätetään myös pk-yritysten työkyvyttömyysmaksusta, joten noihin varaussirtoihin varautumisessa ei tasoitusvastuuta tarvita.

Todellista pk-yritysten työkyvyttömyyskustannusta työeläkeyhtiöt kieltäytyvät paljastamasta. Ne jopa väittävät, että sellaista menoa ei edes tilastoida. Väite on tietenkin puppua, asiaa seurataan hyvinkin tarkasti. Itsekin olen sellaisia tilastoja nähnyt. Todellinen syy on tietenkin se, että lukusarja paljastaisi kiusallisen selvästi varauksen järjettömän suuruuden. Iltalehti vaati jokin aika sitten Työeläkevakuuttajat TELA:aa antamaan oikeat työkyvyttömyysmenot (ilman varaussirtoja). Pitkän vääntämisen jälkeen TELA antoi ”arviot”, jotka on laskettu karkeammilla menetelmillä. Luvut ovat ainoat alan itsensä antamat ja kuvannevat ilmiötä riittävän tarkasti. Analysoin myöhemmin menoja tarkemmin.

Kolmas kummajainen laskelmissa on, että edellytetään varauksen riittävän silloin, jos useina vuosina peräkkäin tulee poikkeuksellisen suuri meno. Pitäisi siis varautua siihen, että 4-6 vuoden ajan menot ylittävät kaikki oletukset. Miksi laskelmissa on tällainen oletus? Tietenkin siksi, että niillä yritetään perustella mahdollisimman suurta varauksen tasoa.

Esimerkiksi uusissa kansainvälisissä vakavaraisuusnormistoissa on finanssiorganisaatioiden vaatimuksia kiristetty. Sovelletaan näitä normeja työeläkeyhtiöihin. Jos niiden mukaisesti vaaditaan, että 99,5% todennäköisyydellä

varauksen pitää kattaa menon vuotuinen vaihtelu, silloin varaus on riittämätön kerran 200 vuodessa. Jos asetetaan vaatimus, että varauksen pitää kattaa tilanne, jossa kaksi tällaista vuotta sattuu peräkkäin, millaista oletusta se käytännössä merkitsee? Jos oletamme, että kyseisten vuosien menot ovat toisistaan riippumattomia, tuollainen riski toteutuisi kerran 40.000 vuodessa. Esimerkiksi ihmislajin vaelluksen Afrikasta on arvioitu alkaneen n. 60.000 vuotta sitten. Ei siis tunnu kovin todennäköiseltä, että kahden vuoden turvaavuusvaatimuksen täyttävä varaus ei riittäisi. Riski olisi suurempi, jos nuo kaksi vuotta eivät olisi toisistaan riippumattomia. Mutta sellaisesta ei vakuutusyhtiöillä ole esittää faktoja.

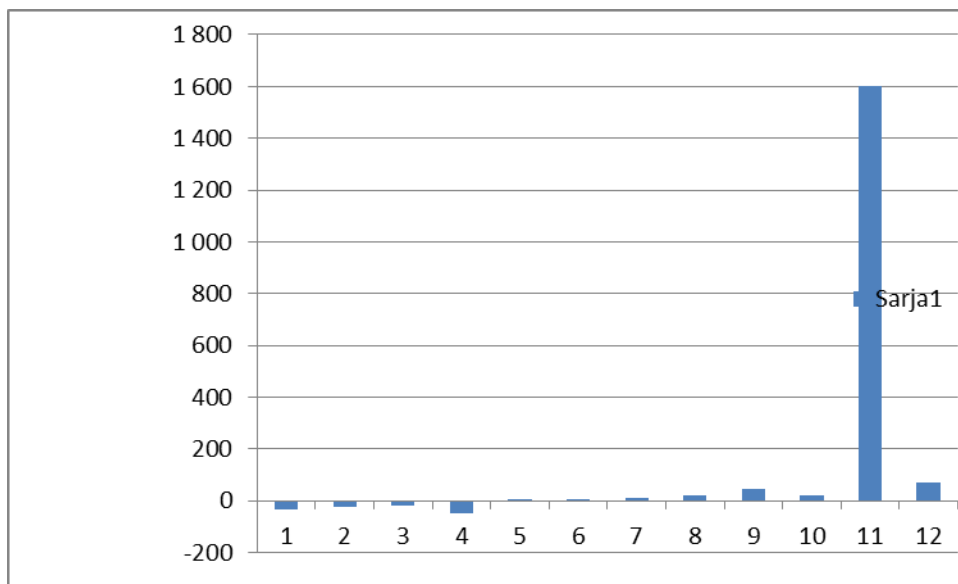
Tuota pitkää varautumisaikaa on selitetty sillä, että kestää monta vuotta, ennen kuin yhtiöissä havaitaan menon kasvaneen. Taas kummallinen väite. Jotta työkyvyttömyysmeno aiheuttaisi ongelmia vakuutusyhtiöiden taloudelle, pitäisi poikkeaman tavallisesta tasosta olla valtavan suuri. Jos tällaista ei yhtiöissä seurata tai tieto poikkeamasta ei kulje yhtiön ratkaisuosastolta aktuaariosastolle hyvin nopeasti, on yhtiön johtamisjärjestelmässä jotakin olennaisesti pielessä. Tulee halvemmaksi vaihtaa yhtiöihin pätevä johto kuin kerätä 1,5 miljardin ylimääräinen varaus.

Entä minkä suuruista varausta työeläkeyhtiöiden voisi oikeasti arvioida tarvitsevan? Iltalehti sai Työeläkevakuuttajat TELA:sta seuraavan lukusarjan kuvaamaan pk-yritysten vuotuista työkyvyttömyyskustannusta (miljoonia euroja). Tämän perusteella jokainen voi itse arvioida 1,6 miljardin varauksen tarvetta tämän menon vaihtelun hallitsemiseen.

2003	335
2004	325
2005	326
2006	327
2007	335
2008	344
2009	353
2010	357
2011	370
2012	380

Hieman matemaattisia termejä. Keskiarvo on 380 miljoonaa, keskihajonta 28 miljoonaa (kuvaa paljonko vaihtelua on keskiarvon ympärillä). Oletetaan, että perittävä maksu on yhtä suuri kuin 10 vuoden keskiarvo. Jotta varaus loppuisi korkeintaan kerran 200 vuodessa, pitäisi varausta olla 73 miljoonaa euroa. Jos halutaan, että se riittäisi kahtena vuonna peräkkäin tällä turvaavuustasolla (olettamalla vuodet toisistaan riippumattomiksi), tarvitaan varausta 146 miljoonaa. Tällainen tilanne esiintyisi siis kerran 40.000 vuodessa.

Seuraavaan kuvioon on laitettu vuosien 2003-2012 havaitut poikkeamat keskiarvosta (luvut 1-10), sekä varauksen todellinen määrä (luku 11) sekä kuinka paljon varausta yhtenä vuonna tarvitaan (luku 12), jotta varaus loppuisi korkeintaan kerran 200 vuodessa:

Olisikohan varaus (luku 11) ”hieman” liioitellun suuruinen?

Toki tuohon laskelmaan voi ja tuleekin tehdä varauksia. Ensiksi työkyvyttömyysvaraus on yhtiökohtainen, mutta yllä oleva laskelma on kaikista yhtiöistä yhteensä. Siksi turvallinen määrä olisi hieman korkeampi. Toiseksi laskelma on tehty pelkästään eläkemenon vaihtelusta. Vakuutusyhtiöt laskevat riskiä ottamalla huomioon maksutulon. Perittävä maksuprosentti toki tiedetään, mutta palkkasummassa voi olla vaihtelua. Ne ovat kuitenkin pahoina kriisivuosinakin korkeintaan muutamia prosentteja palkoista. Vaikutus lopputulokseenkaan ei ole kuin prosentteja. Sitten on kysymys, pitäisikö varautua useamman vuoden poikkeuksellisen korkeaan menoon ja missä määrin. Edellä

jo totesin, että väite useiden vuosien kulumisesta ennen kuin ilmiöön voidaan reagoida maksussa, on puppua. Kahden vuoden varaus olisi aivan riittävä..

Yhteenvetoa: Selvitykset asiasta ovat vakuutusyhtiöiden tekemiä ja ne ovat itse asianomistajia ja edunsaajia koko asiassa. Ne ovat salanneet tietoja ulkopuolisilta ja julkaisseet selvityksiä, joissa on pyritty liioittelemaan riskejä korkean varaustason perustelemiseksi. Tätä tehtiin mm laskemalla tietoihin mukaan jo lakkautetun eläkelajin tietoja, ottamalla laskelmissa mukaan menon vaihtelua liioittelevia hallinnollisia varaussiiroja sekä laskemalla varauksen tarve useiden vuosien suurten riskien perusteella. Kaikki kasvattivat ”riskiä” ja siis varauksen suuruutta.

Kun keväällä 2012 olimme eläkkeellä olevan vakuutusyhtiön johtaja Tarmo Pukkilan kanssa kuultavana eduskunnassa, arvioimme, että 150-300 miljoonan varaus riittäisi vaativienkin riskien hallintaan. Ja varausta oli yli 1600 miljoonaa.

5. Hallinnon uskottavuus?

Kun tätä prosessia on useamman vuoden ajan seurannut, suomalaisen hallintojärjestelmän toiminnasta tulee omituinen kuva. Kyse on yksinomaan pk-yritysten työkyvyttömyysvarauksen osalta 1,5 miljardin euron kuprasta. Summa on valtava. Ja kyseessä on aiheettomasti peritty suoraan ulosottokelpoinen lakisääteinen maksu. Asia ei ole kiinnostanut esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriötä. Ryhmäteatterin Eduskunta 2 näytelmässä oli kohta, jossa soitettiin sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehelle ja kysyttiin tietoja asiasta. Jo sellainen kysymys, ketkä kuuluivat asiaa selvittävään vakuutusyhtiöiden työryhmään, ei saanut vastausta. Virkamies änkytti puhelimesta ja lupasi soittaa takaisin. Soitti sitten ja ilmoitti, että kyseessä oli Työeläkevakuuttajat TELA:n työryhmä eikä hän voinut antaa asiasta tietoja. Niitä piti kysyä TELA:sta. Sieltä taas vastattiin, että he olivat yksityisoikeudellinen yhdistys, eikä heidän tarvinnut kertoa tietoja julkisuuteen.

Eipä asia ole kiinnostanut viranomaistoiminnan valvonnasta vastaavia oikeuskansleria tai eduskunnan oikeusasiamiestäkään. Ja eduskunta on pidetty visusti sivussa asian olennaisista päätöksistä. Eduskunta saattaa innokkaasti riidellä esimerkiksi 15 miljoonan euron tuesta pk-yrityksille, mutta 1,5 miljardin pk-yritysten työkyvyttömyysmaksujen kaappaus hyväksyttiin, vaikkei edes tiedetty asioiden faktoja.

Ulkopuolisten mahdollisuudet saada tietoja asioista ovat huonot. Asiaa penkoneet toimittajat ovat joutuneet tyytymään erilaisiin vääristeltyihin lukuihin sekä väitteisiin, että lukuja ei edes ole olemassa. Mistään liikesalaisuudestaan tässä ei voi olla kyse.

Yhtiöiden kilpailijoita ovat toiset yhtiöt ja ne valmistelevat yhdessä laskuperusteet. Eli yhtiöt tuntevat toistensa salaisuudet. Salailu koskeekin alan ulkopuolisia. Ja tietojen pimitys koskee myös eduskuntaa. Keväällä 2012 kun eduskunnassa oli laki tasoitusvastuun siirtämisestä vakavaraisuuspääomaan, ei aineistossa ollut olennaisia tietoja asiasta.

Eriyisen hankalaksi asian tekee se, että tässä tietojen antamista ja salailua ohjaavat vakuutusyhtiöt, jotka ovat tasoitusvastuukiistassa asianomaisia ja hyötyjiä. Niiden intressissä ei ole paljastaa mitään, mikä vaarantaisi varojen kaappaamisen. Ja kummallista on, että laajasti tiedetään asian olevan pielessä. Sen myöntävät yksityisesti keskeiset kansanedustajat ja jopa työeläkeyhtiöiden edustajat. Mutta silti kukaan ei uskalla puuttua 1,5 miljardin euron puhallukseen. Kaikki ovat tyytyvinään sekaviin kaavakokoelmiin ja kummallisiin väitteisiin ja hyväksyvät kaappauksen. Tapauksella tulee olemaan kielteinen vaikutus esim. hallituksen ja eduskunnan uskottavuuteen.

Eduskunta hyväksyi keväällä 2012 lain, jolla tasoitusvastuu lasketaan työeläkeyhtiöiden vakavaraisuuspääomaan. Opposition edustajat vastustivat aluksi lakia, mutta hallituspuolueet hyväksyivät ehdotuksen. Perussuomalaiset vastustivat lakia loppuun asti, mutta keskusta asettui lopuksi kannattamaan lakia perustelunaan se, että lain perusteluihin lisättiin maininta, jonka mukaan liikaa perityn varauksen palauttaminen pitää erikseen selvittää.

Kummallista päätöksessä oli se, että palauttamisen selvittäminen annettiin työeläkeyhtiöiden itsensä tehtäväksi. Siis ne jotka olivat perineet liikaa varausta, edustivat asiassa hyötyvää osapuolta ja olivat vuosikausia pelailleet liikamaksun palautusta viivytellen, nimitettiin asian selvittelijöiksi. Jo silloin esitettiin epäilyksiä selvittelyn asiallisuudesta.

Vastikään työeläkeyhtiöiden laskuperustejaos antoi viimeisimmän selostuksensa asiasta. Asian valtasuhteille kuvaavaa on jo selvityksen alkumuotoilu. Laskuperustejaos ilmoitti toimineensa ns. Rantalan ryhmän toimeksiannosta ja jätti kokonaan mainitsematta, että selvitysvaatimus tuli todellisuudessa eduskunnalta. Kuvastaa hyvin sitä, kuinka vähän eduskunnan mielipide vakuutusyhtiöitä kiinnostaa, vaikka koko järjestelmän olemassaolo on eduskunnan säätämän lain varassa. Eduskunnan mielipide on vain viivyttävä hallinnollinen mutka.

Selvityksen mukaan työeläkeyhtiöt katsovat, että ne voivat palauttaa liikaa perimistään varoista pk-yrityksille reilun 200 miljoonaa euroa. Ja senkin palauttamista halutaan vaikeuttaa. Aikaisemmin EK katsottiin tahoksi, joka ei halunnut palauttaa liikaa perittyjä varoja pienyrityksille. Nyt EK esiintyy varojen palauttamisen vaatijana, mutta

ammattiliitot vaativat, ettei varoja saa palauttaa. Yritin miettiä, mikä lain kohta antaa ammattiliitoille oikeuden luvata vakuutusyhtiöille, että aiheetta perittyjä maksuja ei tarvitse palauttaa asiakkaille? Toinen kysymys on, miksi ammattiliitot esittävät tällaisen vaatimuksen.? Työmarkkinaosapuolten keskuudessa tunnetaan käsite ”virka-apu”. Jos jokin asia on sellainen, että itse ei oikein voida sitä vastustaa, pyydetään vastapuolelta apua. Pyydetään sitä vastustamaan asiaa. Onkohan tässä kyse virka-avusta?

Mitä siis asialle pitäisi tehdä? Suomessa lienee iso joukko viranomaisia, joiden virkavastuulle kuuluisi tämän asian selvittäminen. Kukaan ei uskalla reagoida asiaan. Toinen seikka on valmistelun salailu. Perusfaktajakaan ei kerrota julkisuuteen. Asioiden julkisuutta ei saisi päättää vakuutusyhtiöt eli taho, joka on asianomistaja. Tällainen valmistelu tulisi muuttaa virkamiesvetoiseksi julkisuuslain alaiseksi toiminnaksi.